

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER

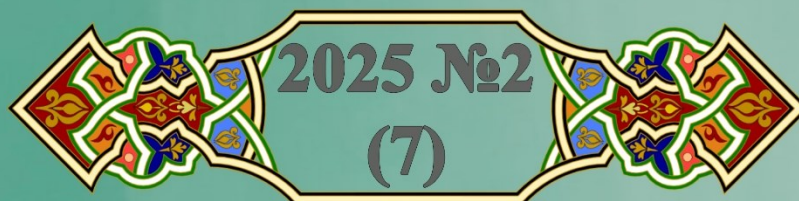
p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

Xalqaro ilmiy jurnal

SAMARQAND – 2025

p-ISSN 2992-9229

e-ISSN 3060-5318

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

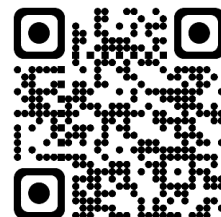
XALQARO ILMIY JURNALI

“TURKOLOGICAL RESEARCH” INTERNATIONAL SCIENTIFIC
JOURNAL

ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Jurnal rasmiy sayti: <https://turkologiya.samdu.uz/>

SAMARQAND – 2025

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL “TURKOLOGICAL RESEARCH”
ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ
МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Bosh muharrir:

Bosh muharrir o‘rinbosari:

Juliboy ELTAZAROV

f.f.d., professor (O‘zbekiston)

Roxila RUZMANOVA

f.f.n., dotsent (O‘zbekiston)

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Rustam XALMURADOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti rektori (O‘zbekiston);

Hakim XUSHVAQTOV – f-m.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar
bo‘yicha prorektori (O‘zbekiston);

Akmal AHATOV – t.f.d., professor,
Sh.Rashidov nomidagi Samarqand davlat
universiteti xalqaro hamkorlik bo‘yicha
prorektori (O‘zbekiston);

Muslihiddin MUHIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Ibodulla MIRZAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Shuhrat SIROJIDDINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Suyun KARIMOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Murodqosim ABDIYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Azamat PARDAYEV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Musa YULDASHEV – f.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Dilfuza DJURAKULOVA – t.f.n., professor
(O‘zbekiston);

Aftondil ERKINOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Hotam UMUROV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Qosimjon SODIQOV – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Muhabbat QURBONOVA – f.f.d., professor
(O‘zbekiston);

Mardon BOLTAYEV – dotsent (O‘zbekiston);

Ali AKAR – f.f.d., professor (Turkiya);

Abdusalam ARVAS – f.f.d., professor (Turkiya);

Funda TOPRAK – f.f.d., professor (Turkiya);

Musa Shamil YUKSEL – f.f.d., professor (Turkiya);

Temur KOJAO‘G‘LI – f.f.d., professor (AQSH);

Hayrunnisa ALAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Varis CHAKAN – f.f.d., professor (Turkiya);

Almaz ULVI – f.f.d., professor (Ozarbayjon);

Emrah YILMAZ – Phd, dotsent (Turkiya);

Foziljon SHUKUROV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Dilshod XURSANOV – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Shahnoza XUSHMURODOVA – DSc, professor
(O‘zbekiston);

Dinara ISLAMOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza JUMANIYAZOVA – Phd, dotsent
(O‘zbekiston);

Istoda RASULOVA – Phd, dotsent (O‘zbekiston);

Feruza MANUKYAN – Phd (O‘zbekiston);

Mas’ul muharrir: **PhD, dotsent Zokir
BAYNAZAROV** (O‘zbekiston);

Texnik xodim: **Raxmatulla SHOKIROV**
(O‘zbekiston).

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”

Главный редактор:

Жулибой ЭЛТАЗАРОВ
д.ф.н., профессор (Узбекистан)

Заместитель главного редактора:

Рохила РУЗМАНОВА
к.ф.н., доцент (Узбекистан)

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

Рустам ХАЛМУРАДОВ – д.т.н., профессор,
ректор Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Хаким ХУШВАКТОВ – д.ф.-м.н., профессор,
проректор по научной работе и инновациям
Самаркандского государственного
университета имени Ш.Рашидова
(Узбекистан);

Акмал АХАТОВ – д.т.н., профессор,
проректор по международному
сотрудничеству Самаркандского
государственного университета имени
Ш.Рашидова (Узбекистан);

Муслихиддин МУХИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Ибодулла МИРЗАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Шухрат СИРОЖИДДИНОВ – д.ф.н.,
профессор (Узбекистан);

Суюн КАРИМОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муродкасым АБДИЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Азамат ПАРДАЕВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Муса ЮЛДАШЕВ – к.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Дилфуза ДЖУРАКУЛОВА – к.и.н., доцент
(Узбекистан);

Афтондил ЭРКИНОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Касимжон СОДИКОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Хотам УМУРОВ – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мухаббат КУРБАНОВА – д.ф.н., профессор
(Узбекистан);

Мардон БОЛТАЕВ – доцент (Узбекистан);

Али АКАР – д.ф.н., профессор (Турция);

Абдуселам АРВАС – д.ф.н., профессор (Турция);

Фунда ТОПРАК – д.ф.н., профессор (Турция);

Муса Шамиль ЮКСЕЛЬ – д.ф.н., профессор
(Турция);

Темур КОДЖАОГЛУ – д.ф.н., профессор
(США);

Хайрунниса АЛАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Варис ЧАКАН – д.ф.н., профессор (Турция);

Алмаз УЛЬВИ – д.ф.н., профессор
(Азербайджан).

Эмрах ЙИЛМАЗ – PhD, доцент (Турция);

Фозилжон ШУКУРОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Дилшод ХУРСАНОВ – PhD, доцент
(Узбекистан);

Шахноза ХУШМУРОДОВА – DSc, профессор
(Узбекистан);

Динара ИСЛАМОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Феруза ДЖУМАНИЯЗОВА – PhD, доцент
(Узбекистан);

Истода РАСУЛОВА – PhD, доцент (Узбекистан);

Феруза МАНУКЯН – Phd (Узбекистан);

Ответственный редактор: **PhD, доцент Зокир
БАЙНАЗАРОВ (Узбекистан)**

Технический персонал: **Рахматулла ШОКИРОВ
(Узбекистан)**

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO ILMIY JURNALI

INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL RESEARCH”

ULUSLARARASI “TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL DERGİSİ

МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ”

Chief Editor:/ Deputy Chief Editor:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Uzbekistan)

Ass. Prof. Dr. Rokhila RUZMANOVA (Uzbekistan)

Baş Editör:/ Baş Editör Yardımcısı:

Prof. Dr. Juliboy ELTAZAROV (Özbekistan)

Doç. Dr. Rohila RUZMANOVA (Özbekistan)

EDITORIAL TEAM:/ BİLİM KURULU:

Prof. Dr. Rustam KHALMURADOV – Rector of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Hakim KHUSHVAKTOV – Vice-Rector for Research and Innovation, Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Akmal AKHATOV – Vice-Rector for International Cooperation of Samarkand State University named after Sh.Rashidov (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUKHIDDINOV (Uzbekistan)

Prof. Dr. Ibodulla MIRZAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Shukhrat SIROJIDDINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARIMOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDIEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDASHEV (Uzbekistan);

Ass. Prof. Dr. Dilfuza DJURAKULOVA (Uzbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKINOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Kasimjon SODIKOV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Khotam UMUROV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. Mardon BOLTAEV (Uzbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Turkey);

Prof. Dr. Abdusalam ARVAS (Turkey);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Turkey);

Prof. Dr. Musa Shamil YUKSEL (Turkey);

Prof. Dr. Temur KOJAĞLU (USA);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Turkey);

Prof. Dr. Varis CHAKAN (Turkey);

Prof. Dr. Almaz ULVI (Azerbaijan);

Ass. Prof. PhD. Emrah YILMAZ (Turkey);

Ass. Prof. PhD. Foziljon SHUKUROV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dilshod KHURSANOV (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Shakhnoza KHUSHMURODOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Dinara ISLAMOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Feruza JUMANIYAZOVA (Uzbekistan);

Ass. Prof. PhD. Istoda RASULOVA (Uzbekistan);

PhD. Feruza MANUKYAN (Uzbekistan);

Managing editor: *Ass. Prof. PhD. Zokir BAYNAZAROV* (Uzbekistan)

Technical staff: **Rakhmatulla SHOKIROV** (Uzbekistan)

Prof. Dr. Rustam HALMURADOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Rektörü (Özbekistan);

Prof. Dr. Hakim HUŞVAKTOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Araştırma ve İnovasyondan Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Akmal AHATOV – Ş.Raşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi Uluslararası İşbirliğinden Sorumlu Rektör Yardımcısı (Özbekistan);

Prof. Dr. Muslihiddin MUHİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. İbodulla MİRZAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şuhrat SİROCİDDİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Suyun KARİMOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Murodkasim ABDİYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Azamat PARDAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Musa YULDAŞEV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilfuza CURAKULOVA (Özbekistan);

Prof. Dr. Aftondil ERKİNOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Kasimcon SODİKOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Hotam UMUROV (Özbekistan);

Prof. Dr. Muhabbat KURBANOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Mardon BOLTAYEV (Özbekistan);

Prof. Dr. Ali AKAR (Türkiye);

Prof. Dr. Abdusalem ARVAS (Türkiye);

Prof. Dr. Funda TOPRAK (Türkiye);

Prof. Dr. Musa Şamil YÜKSEL (Türkiye);

Prof. Dr. Timur KOCAOĞLU (ABD);

Prof. Dr. Hayrunnisa ALAN (Türkiye);

Prof. Dr. Varis ÇAKAN (Türkiye);

Prof. Dr. Almaz ÜLVİ (Azerbaycan);

Doç. Dr. Emrah YILMAZ (Türkiye);

Doç. Dr. Fozilcon ŞUKUROV (Özbekistan);

Doç. Dr. Dilşod HURSAVOV (Özbekistan);

Prof. Dr. Şahnoza HUŞMURODOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Dinara İSLAMOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Feruza CUMANIYAZOVA (Özbekistan);

Doç. Dr. Istoda RASULOVA (Özbekistan);

Dr. Feruza MANUKYAN (Özbekistan);

Sorumlu Editör: *Doç., Dr. Zokir BAYNAZAROV* (Özbekistan)

Teknik Personel: **Rahmatullah ŞOKİROV** (Özbekistan)

MUNDARIJA | CONTENT | İÇERİK | СОДЕРЖАНИЕ

TURKIY TILLAR VA ADABIYOT TADQIQOTLARI TARIXI

Muhabbat KURBANOVA, Sevara RAHMATOVA

SHE’RIYATDA TIL BIRLIKLARI TAKRORI VA KONNOTATSIYA 8

Saparbek MIRZABAEV

QARAQALPAQ ESSE TEKSTLERINDE TENEWLERDİN STILLIK ÖZGESHELIKLERI.. 16

Faruk TOPRAK

SEMERKAND ÜZERİNE SÖYLENMİŞ BAZI ARAPÇA ŞİİRLER..... 24

Rohila RUZMANOVA

TÜRKÇENIN OKUTULMASIYLA İLGILI GÖRÜŞLER 32

Emrah YILMAZ

1926’DAN 2026’YA TÜRKOLOJİ’NİN ASIRLIK İRADESİ..... 38

SHOKIROV Raxmatulla, TOXIROVA Sarvinoz

SADRIDDIN AYNİY VA TURKIY ADABIYOT: MA’RIFATPARVARLIK VA UYG‘UNLIK-
NING MADANIY KO‘PRIGI 53

ESHMAMATOVA Mahliyo

TURKIY TILLAR PARALLEL KORPUSINI YARATISHDA TIL VA NUTQ BIRLIKLARI
TADQIQI..... 65

Dilorom MUMINOVA

TURKIY ADABIYOTDA G‘AZAL JANRI RIVOJIDA NOMALARNING O‘RNI..... 73

XUSHBOQOV Qobilbek

SHAFOAT RAHMATULLO TERMIZIY SHE’RIYATIDA FONETIK TAKRORLAR 79

DUSMURATOV Qahramon

IQBOL MIRZONING “BONU” ROMANIDA BADIY PSIXOLOGIZM TALQINI 87

BOYMIRZAYEV Akbarali, NAZIROV Salimbek

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI BARQAROR BIRIKMALARNING PARALLEL
LUG‘ATINI TUZISH MASALALARI 92

ATABAYEVA Guljahon

HAYKU JANRI VA UNING O‘ZBEK ADABIYOTIGA TA’SIRI 98

ERNAZAROV Rahmon, MAVLONOV Ahmadjon

OQ VA QORA LEKSEMASI TAHLILI 105

ЧОРИЕВ Баходир

ВОКАТИВНЫЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ ЭМОЦИОНАЛЬНЫХ
СОСТОЯНИЙ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ А.П. ЧЕХОВА И А. КАХХАРА..... 112

DJUMAMURATOV Kuanishbay

FRAZEOLOGIK BIRLIKLARNING TURLI TIZIMLI TILLARDA NAMOYON BO‘LISHI-
NING LINGVOMADANIY XUSUSIYATLARI 116

MUXAMMADIYEV Nodir

QASHQADARYO SHEVASIGA XOS O‘ZLASHMALAR TAHLILI 122

Zokir BAYNAZAROV, Zarifa XUSANOVA

TINISH BELGILAR TARIXI VA ULARNING YOZMA MATNLARDA QO‘LLANILISH
XUSUSIYATLARI..... 126

TURKIY XALQLARNING IJTIMOYIY-MADANIY ALOQALARI TARIXI

Rustam BERDIYEV

MARKAZIY OSIYODA KIDAN VA QORAXITOYLAR DAVRI TARIXIDAN 141

Normahammad XOLMATOV, Zarifa XOLMATOVA, Rufat KARIMOV

ISHLAB CHIQARISH IQTISODIYOTINING ILK KURTAKLARI (ZARAFSHON VOHASI)
..... 149

Odil ERGASHEV

O‘ZBEKISTONNING TOSH DAVRI USTAXONALARI 157

Mirolim BERDIQULOV

JANUBIY O‘ZBEKISTON TO‘DA-1 NEOLIT DAVRI MAKONI..... 163

Sunnatillo RASHIDOV

KARMANA HUDUDINING ARXEOLOGIK JIHATDAN O‘RGANILISHI 170

Ulug‘bek UMAROV

TAQINCHOQLAR - IJTIMOYIY TENGSIZLIK KO‘RSATKICHI 177

Saydazim AMONOV

KESH VOHASINING O‘RTA ASRLAR RUSTOQLARI 183

Anvar UMAROV

TURKMANLARNING JOYLASHISHI TARIXI (ZARAFSHON VODIYSI MISOLIDA).... 188

AZIZ MUSHTARIY!

Bu sonda turkologiya, tarix, tilshunoslik va adabiyot sohalaridagi original tadqiqotlar o‘rin olgan. She‘riyatdagi til birliklarining takrori va ma‘nodoshligi, Samarqand haqidagi arab she‘rlari va tinish belgilarining tarixiy rivojlanishi tadqiq qilinadi; turkiy ta‘lim va til ta‘limiga oid tanqidiy qarashlar, turkologiya fanining 1926-2026 yillardagi asriy iroda va taraqqiyot jarayoni o‘quvchilarimiz e‘tiboriga havola etiladi. Sadreddin Ayniyning adabiyotdagi o‘rni kabi mavzular muhokama qilinadi. Nomalarning g‘azal janridagi o‘rni, Shafaoat Rahmatulloh Termiziyning fonetik takrorlari, Iqbol Mirzoning “Bonu” romanining ko‘p tarmoqli talqinlari ham o‘quvchiga taqdim etilgan. Bundan tashqari, turk shevalarining parallel korpus tadqiqotlari, ingliz va o‘zbek tillaridagi barqaror birikmalarning parallel lug‘ati, hayku janrining o‘zbek adabiyotiga ta‘siri baholanadi. Tarix va arxeologiya sohasida Kiden va Qoraxitoy tarixi, ishlab chiqarish xo‘jaligining dastlabki bosqichlari, O‘zbekistondagi tosh davri ustaxonasi, Karmanadagi arxeologik tadqiqotlar, Kesh vohasining o‘rta asr xarobalari va turkmanlarning manzilgohlari tarixiga oid yangi topilmalar o‘rtoqlashmoqda. Jurnalimizning ushbu sonidagi tadqiqotlar turkologiya va unga aloqador fanlar bo‘yicha yangi izlanishlarga ilhom beradi, degan umiddamiz...

TAHRIRIYAT

DEAR READER!

This issue includes original research in the fields of Turkology, history, linguistics and literature. While the repetition and connotation of language units in poetry, Arabic poems on Samarkand and the historical development of punctuation marks are examined; critical views on the teaching of Turkish and language education, and the century-long will and development process in the field of Turkology from 1926 to 2026 are presented to the attention of our readers. Topics such as the place of Sadreddin Ayni in literature are discussed. The role of nomos in the ghazal genre, the phonetic repetitions of Shafaoat Rahmetullah Termizi and multidisciplinary interpretations of Iqbol Mirzo's novel "Bonu" are also presented to the reader. In addition, parallel corpus studies of Turkish dialects, a parallel dictionary of permanent elements in English and Uzbek languages, and the effects of the Haiku genre in Uzbek literature are evaluated. In the field of history and archaeology, new findings are shared on the history of Kiden and Karahitay, the early stages of production economy, the stone age workshop in Uzbekistan, the archaeological research in Karmana, the medieval ruins of the Kesh oasis and the settlement history of the Turkmens. We hope that the studies in this issue of our journal will inspire new research in Turkology and related disciplines...

EDITORIAL BOARD

SEVGİLİ OKUYUCU!

Bu sayımızda, Türkoloji, tarih, dil bilimi ve edebiyat alanlarında özgün araştırmalar yer almaktadır. Şiirde dil birimlerinin tekrarı ve çağırışımı, Semerkant üzerine Arapça şiirler ve noktalama işaretlerinin tarihi gelişimi incelenirken; Türkçenin okutulması ve dil eğitime ilişkin eleştirisel görüşler ile 1926'dan 2026'ya uzanan Türkoloji alanındaki asırlık irade ve gelişim süreci okuyucularımızın ilgisine sunulmaktadır. Sadreddin Ayni'nin edebiyattaki yeri gibi konular ele alınmaktadır. Gazel türünde namelerin rolü, Şafaoat Rahmetullah Termizi'nin fonetik tekrarları ve Iqbol Mirzo'nun "Bonu" romanına yönelik multidisipliner yorumlar da okuyucuya sunulmaktadır. Ayrıca, Türk lehçelerinin paralel korpus çalışmaları, İngiliz ve Özbek dillerindeki daimi unsurların paralel sözlüğü ile Özbek edebiyatında Haiku türünün etkileri değerlendirilmiştir. Tarih ve arkeoloji alanında ise Kiden ve Karahitaylılar tarihi, üretim iktisadının ilk aşamaları, Özbekistan'daki taş devri atölyesi, Karmana arkeolojik araştırmaları, Keş vahasının Orta Çağ kalıntıları ve Türkmenlerin yerleşim tarihi üzerine yeni bulgular paylaşılmaktadır. Dergimizin bu sayısında yer alan çalışmaların, Türkoloji ve ilgili disiplinlerde yeni araştırmalara ilham kaynağı olmasını temenni ederiz...

YAYIN KURULU

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

В этом выпуске представлены оригинальные исследования в области тюркологии, истории, лингвистики и литературы. В данном номере рассматриваются повтор и синонимия языковых единиц, исследуются арабские стихи о Самарканде и историческое развитие знаков препинания; вниманию наших читателей представлены критические взгляды на преподавание турецкого языка и языковое образование, а также вековой процесс развития в области тюркологии с 1926 по 2026 год. Обсуждаются такие темы, как место Садреддина Айна в литературе. Рассмотрены роль наме в развитии жанра газель, фонетические повторы Шафоата Рахметуллы Термизи и всесторонние интерпретации романа Икбола Мирзо «Бону». Также оцениваются параллельные корпусные исследования турецких диалектов, параллельный словарь устойчивых словосочетаний в английском и узбекском языках и влияние жанра хайку на узбекскую литературу. В области истории и археологии авторы делятся новыми открытиями по истории Кидена и Каракитая, исследованиями ранних этапов производительной экономики, мастерской палеолита в Узбекистане, археологическими исследованиями в Кармане, находками средневековых руин оазиса Кеш и истории поселений туркмен. Мы очень надеемся, что включённые в данный выпуск журнала исследования вдохновят вас на новые изыскания в тюркологии и смежных дисциплинах...

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИИ

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDAGI BARQAROR BIRIKMALARNING PARALLEL LUG‘ATINI TUZISH MASALALARI

BOYMIRZAYEV Akbarali Mingboyevich,

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
katta o‘qituvchisi (Denov, O‘zbekiston),

E-mail: aliboymirza1614@gmail.com

 ORCID: 0000-0003-3773-0552

NAZIROV Salimbek Olim o‘g‘li,

Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti
magistranti (Denov, O‘zbekiston)

E-mail: salimbeknazirov2@gmail.com

 ORCID: 0009-0001-0620-8553

 DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.15761267>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ingliz va o‘zbek tilidagi ayrim frazeologik birliklar qiyoslanib, ularning semantik-stilistik va struktural tomonlari izohlandi. Misollar yordamida ikki tildagi frazeologizmlarning o‘xshash va farqli xususiyatlari aniqlandi. Shuningdek, o‘zbek va ingliz tillaridagi iboralar va maqollarni o‘zaro muqobillashtirish hamda frazeologik til korpusini yaratish bo‘yicha takliflar berildi. Maqolada turg‘un birikmalarni ta’riflash, ularning semantik va sintaktik tuzilishlarini solishtirish, shuningdek, lingvistik va ijtimoiy farqlarni hisobga olish kabi masalalar yoritildi. Mavzuni yoritish davomida ingliz va o‘zbek tillaridagi maqollardan namunalar berilgan.

Kalit so‘zlar: *Maqol, turg‘un birikma, ideomatik birliklar, paremiologik birliklar, mashina tarjimasi, til korpusi, qiyosiy-chog‘ishtiruv metodi, subyekt, predikat, modallik.*

ПРОБЛЕМЫ СОСТАВЛЕНИЯ ПАРАЛЛЕЛЬНОГО СЛОВАРЯ УСТОЙЧИВЫХ ВЫРАЖЕНИЙ АНГЛИЙСКОГО И УЗБЕКСКОГО ЯЗЫКОВ

Аннотация: В данной статье сопоставляются отдельные фразеологические единицы английского и узбекского языков, рассматриваются их семантико-стилистические и структурные особенности. С помощью примеров выявлены сходства и различия фразеологизмов в двух языках. Также представлены предложения по сопоставлению идиом и пословиц в узбекском и английском языках, а также по созданию фразеологического корпуса. В статье рассматриваются вопросы дефиниции устойчивых выражений, сопоставления их семантической и синтаксической структуры, а также учета лингвистических и социокультурных различий. В процессе изложения темы приведены примеры пословиц на английском и узбекском языках.

Ключевые слова: *Пословица, устойчивое выражение, идиоматические единицы, паремнологические единицы, машинный перевод, языковой корпус, сопоставительно-сравнительный метод, субъект, предикат, модальность.*

ISSUES IN COMPILING A PARALLEL DICTIONARY OF FIXED EXPRESSIONS IN ENGLISH AND UZBEK

Abstract: This article compares specific phraseological units in English and Uzbek, examining their semantic, stylistic, and structural aspects. Through examples, it identifies the similarities and differences between phraseological expressions in both languages. The article also proposes methods for matching idiomatic expressions and proverbs across the two languages and

outlines suggestions for building a phraseological language corpus. Key issues discussed include defining fixed expressions, comparing their semantic and syntactic structures, and considering linguistic and cultural differences. The article includes examples of proverbs from both English and Uzbek to support the discussion.

Key words: *Proverb, fixed expression, idiomatic units, paremiological units, machine translation, language corpus, comparative method, subject, predicate, modality.*

Kirish. Hozirgi globallashuv davrida har bir millat oldida o‘z tilini saqlab qolish, uning jahon hamjamiyatidagi mavqeyini oshirish eng dolzarb masalalardan bo‘lib qolmoqda. Tillarning internet va elektron tilga aylanishi zamonaviy dunyoda ularning rivolanishi uchun eng muhim omillardan biridir. Buning uchun esa elektron resurslar: til korpusi, elektron lug‘atlar va internet manbalarni yaratish kerak. Hozirda avtomatik tarjima, google tarjima jarayonlaridagi muammolarning mavjudligi ham aslida o‘zbek tili korpusi, elektron lug‘atlarning kamchiliklariga borib taqalmoqda. Mashina tarjimasi jarayonida bo‘ladigan asosiy g‘alizliklar, shubhasiz, tilning paremiologik birliklari bilan bog‘liq bo‘lib, turg‘un birikmalarning parallel lug‘atini yaratish asosiy masalalardan hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili va metodlar. O‘zbek tilshunosligida frazeologiya masalalarini monografik rejada o‘rganish o‘tgan asrning 50-yillaridan boshlangan. Bu mavzu bo‘yicha dastlab Sh.Rahmatullayev faoliyat boshlagan. 1952-yilda uning “Obrazli fe‘l frazeologik birliklarining asosiy grammatik xususiyatlari” mavzusidagi nomzodlik dissertatsiyasi yoqlangan. 1965-yilda olimning “O‘zbek frazeologiyasining ba‘zi masalalari” nomli kitobi nashr etilgan, 1966-yilda esa ayni shu mavzuda doktorlik dissertatsiyasi himoya qilingan. Shuningdek, 1978-yilda “O‘zbek tilining izohli frazeologik lug‘ati” chop etilgan [Rahmatullayev, 1978: 408]. 1996-yilda ushbu lug‘atning qayta ishlangan va kengaytirilgan nashri e‘lon qilingan. Olimning o‘zbek tili frazeologizmlarining nazariy masalalariga bag‘ishlangan “Nutqimiz ko‘rki” nomli kitobi ham bo‘lib, u 1970-yilda nashr etilgan [Rahmatullayev, 1970: 56].

B.Yo‘ldoshev va aka-uka A.Mamatov singari professorlarning doktorlik dissertatsiyalari ham o‘zbek tili frazeologizmlarining dolzarb masalalariga bag‘ishlangan bo‘lib, o‘tgan asrning so‘nggi yillarida himoya qilingan [Yo‘ldoshev, 1970: 200].

O‘z navbatida, maqollar borasida olib borilgan ishlar ham diqqatga sazovor bo‘lib, ko‘plab ilmiy ishlarda, nomzodlik dissertatsiyalarida xalq maqollarining semantik, stilistik xususiyatlarini o‘rganishga alohida e‘tibor berilgan. Bu jihatdan V.Abdullaev, X.Doniyorov, S.Mirzayev, O.Abdullayev, L.Azizxonova, S.Asqarov, A.Jo‘raxonov, M.To‘ychiyev, M.Hakimov, M.Husainov, M.Sadriddinova salmoqli ishlar olib borgan.

H.Ro‘zmetov va D.Atamuratov muallifligida “Ingliz va o‘zbek maqollarining leksik tarjima xususiyatlari” maqolasida ingliz maqollarini o‘zbek maqollari bilan muqobillashtirish borasida fikrlar ilgari surilib, ularning so‘zma-s‘oz, mazmuniy tarjima xususiyatlari k‘orsatilgan hamda ingliz va o‘zbek maqollari o‘rtasidagi o‘xshash va farqli jihatlar ko‘rsatilgan [Ro‘zmetov, Atamuratov, Komiljonova, 2021].

Xorijlik olimlardan P.Grzybek “Semiotic and semantic aspects of the proverb” asarida maqollarining semiotik va semantik jihatlarini xususida qimmatli ma‘lumotlarni bergan [Grzybek, 2021]. Kanadalik mashhur paremeologlar K.J.Gergen va T.B.Rojerslar psixologiyada maqollarning rolini muhokama qilib, ularning jamiyat uchun muhimligini ta‘kidlab o‘tishadi [Gergen, Rogers, 1990].

Belgiyalik T.Vanallemeersch va janubiy afrikalik H.Kockaert o‘z maqollarida tarjima jarayonida frazeologik izchillikni aniqlash va uni qanchalik avtomatlashtirish mumkinligi haqida muhim fikrlar aytib o‘tadi [Vanallemeersch, Kockaert, 2010].

Kanadalik M.A. Qassem va hindistonlik G. Vijayasarat kabi olimlar ham madaniy idiomatik iboralarni ingliz tilidan arab tiliga tarjima qilish muammolarini amaliy tajriba-sinovlar asosida o‘rganishgan [Qassem, Vijayasarat, 2015].

Isfahon universiteti olimlari A.Dabaghi, E.Pishbin, L.Niknasablar “Proverbs from the Viewpoint of Translation” (Tarjima nuqtayi nazaridan maqollar) asarida ingliz va fors tilidagi maqollarning semantik xususiyatlari, etimologik jihatlariga batafsil to‘xtalib o‘tadilar [Dabaghi, Pishbin, Niknasab, 2010]. Ushbu maqolada qarindosh bo‘lmagan ikki tildagi ideomatik birliklarni semantik-struktural xususiyatlari asosida qiyoslash, solishtirish uchun qiyosiy-chog‘ishtiruv metoddan foydalanildi, natijada ikki tildagi barqaror birikmalarning o‘xshash hamda farqli xossa va belgilari aniqlandi.

Natijalar va muhokama. Quyidagi jadvalda ingliz va o‘zbek tillarida maqollarni tarjima qilishda qiyinchlik tug‘diradigan grammatik farqlarni ko‘rib chiqamiz. Jadvalda har bir til uchun tarjima jarayonida e‘tibor berilishi kerak bo‘lgan grammatik o‘ziga xosliklar aks etgan:

1-jadval.

Aspekt	Ingliz tili	O‘zbek tili
Subyekt va predikat	Dastlab subyekt – ega aniqlanadi.	Predikat, kesim gap markazi hisoblanib, subyekt ko‘pincha yashiringan bo‘lishi mumkin: <i>Jo ‘jani kuzda sanaymiz.</i>
	Predikat ko‘pincha yordamchi fe‘l (is, are, was) yoki asosiy fe‘l bo‘ladi.	Predikat asosan harakatni ifodalovchi fe‘l bo‘lishi zarur.
So‘z tartibi	Ingliz tilida so‘z tartibi odatda S-P-O (subyekt-kesim-obyekt)	O‘zbek tilida so‘z tartibi ko‘proq S-O-P bo‘lishi mumkin. Ba‘zan gaplar inversiya uchraydi.
Modallik	Ingliz tilida “must”, “should”, “have to”, “may” kabi modallar ishlatiladi.	O‘zbek tilida “kerak”, “lozim”, “darkor”, “mumkin” kabi so‘zlar modal ma‘no ifodalaydi.
Ma‘no va ifoda	Inglizcha maqollar ko‘pincha qisqa bo‘lib, bevosita ma‘no ifodlaydi.	O‘zbek tilida maqollar ko‘proq xalq madaniyati va mentatliteti bilan bog‘liq.
Sinonimlar	Ingliz tilida ayni ma‘noni ifodalash uchun sinonimlar ko‘p ishlatiladi.	O‘zbek tilida ham sinonimlardan foydalaniladi, lekin ayrim so‘zlar madaniy lakunlar hisoblanadi.

Quyida ingliz va o‘zbek tilidagi turg‘un birikmalarni muqobillashtirishni ba‘zi misollar orqali ko‘rib chiqamiz. Maqollarni muqobillashtirish va qiyoslash uchun “O‘zbek xalq maqollari” kitobidan foydalanildi [Mirzayev, 2005: 512].

Once in a blue moon – juda kamdan kam; paytga nisbatan ishlatiladi. Bu idiomada juda kamdan kam bo‘lsa-da harakat yuz beradi, iborani “*oyda-yilda*” deb tarjima qilish mumkin.

To be honest, I only go to museums once in a blue moon – ochig‘i, men ko‘k oyda bir marta (juda kam) muzeylarga borib turaman. Bu kabi tajima qilinganda idiomani tilimizdagi yaqin

frazemalar bilan almashtirib bo‘lmaydi, bu esa mantiqiy g‘alilikni keltirib chiqaradi, bunday vaziyatda iboraga mos so‘zlar yoki erkin birikmalardan foydalanish nutqni mantiqiylikni ta’minlaydi.

A bad tree does not yield good apples – bu maqol so‘zma-so‘z “*Yomon daraxt yaxshi hosil (olma) bermaydi*”, deya tarjima qilinib, ingliz tilida asosan oilaviy munosabatlarda qo‘llaniladi. Ushbu ingliz tilining mashhur maqoli ko‘proq shaxsiyat yoki harakatlar bilan bog‘liq. Bu maqol o‘zbek tilidagi “Olmaning tagiga olma tushadi” turg‘un birikmasiga semantik jihatdan o‘xshash sanaladi.

A bad leader does not produce good policies – bu maqol siyosatga taalluqli bo‘lib, agar biror rahbar yomon ishlasa, ya’ni beqaror yoki axloqsiz bo‘lsa, u o‘z siyosatida ham yaxshi natijalar ko‘rsata olmaydi, degan ma’noni ifodalaydi. Maqolda majozan “bad tree” (yomon daraxt) rahbar, boshliqni, “good apples” (yaxshi olma) esa uning siyosatini anglatadi.

A dishonest teacher cannot produce honest students – bu misolda yomon o‘qituvchi (bad tree) yaxshi va halol talabalarni (good apples) tarbiyalashga qodir emasligi ta’kidlangan. Quyidagi jadvalda o‘zaro muqobil bo‘la oladigan maqollar ko‘rsatilib, o‘zbekcha va inglizcha sinonimlari bilan boyitilgan.

Inglizcha ibora	O‘zbekcha tarjima / sinonimlar
False friends are worse than open enemies	1. <i>Olisdagi dushmandan angib yurgan do‘st yomon.</i> 2. <i>Ablah do‘st dushmandan yomon.</i> 3. <i>Yomon do‘stdan qirda yotgan tosh yaxshi.</i>
He laughs best who laughs last	1. <i>Yaxshi ot keyin chopadi.</i> 2. <i>Jo‘jani kuzda sana.</i>
Lightning never strikes in the same place twice	1. <i>Ko‘r hassasini bir marta yo‘qotadi.</i> 2. <i>Devona ham xurjunini bir marta yo‘qotadi.</i> 3. <i>Yaxshi ot bir balchiqqa ikki marta botmaydi.</i>
Never put off till tomorrow what can be done today	1. <i>Bugungi ishni ertaga qoldirma.</i> 2. <i>Qolgan ishga qor yog‘ar.</i>
Inglizcha sinonimlari:	1. <i>Never defer to tomorrow that which you can do today.</i> 2. <i>One today is worth two tomorrow.</i> 3. <i>One hour today is worth two tomorrow.</i> 4. <i>Today must borrow nothing of tomorrow.</i> 5. <i>Today’s egg is better than tomorrow’s hen.</i>
You can lead a horse to water but you can’t make it drink	1. <i>Zorimiz bor-u, zo‘rimiz yo‘q.</i>
Inglizcha sinonimlari:	1. <i>We may give advice but we cannot give conduct.</i> 2. <i>Wise men propose and fools determine.</i>
Don’t count your chickens before they hatch	1. <i>Podadan oldin chang chiqarm.</i> 2. <i>To‘ydan oldin nog‘ora chalma.</i> 3. <i>Suv ko‘rmay etik yechma.</i> 4. <i>Xamir qorimasdan tandirga o‘t yoqma.</i>
Inglizcha sinonimlari:	1. <i>Don’t cry herrings till they are in the net.</i> 2. <i>Don’t sell the bear’s skin before you’ve caught it.</i>

	3. <i>Don't sell the bearskin until you have killed the bear.</i> 4. <i>Catch the bear before you sell his skin.</i> 5. <i>First catch your hare.</i> 6. <i>Never cackle till your egg is laid.</i> 7. <i>Gut no fish before you catch them.</i> 8. <i>Never fry a fish till it's caught.</i> 9. <i>To cook a hare before catching him.</i> 10. <i>Never cross a bridge until you come to it.</i> 11. <i>Don't cross the bridges before you come to them.</i> 12. <i>Do not strip before bedtime.</i> 13. <i>Don't sing your triumph before you have conquered.</i>
A bad workman blames his tools	1. <i>O'zolmagan otga uzangi bahona.</i> 2. <i>O'yin bilmagan xotinga uy torligi bahona.</i> 3. <i>O'roqchining yomoni o'roq tanlar.</i>
A burnt child dreads the fire	1. <i>Sutdan og'zi kuygan qatigni ham puflab ichar.</i> 2. <i>Tikanni bosgan qadamini bilib tashlar.</i>
A calm sea does not make a skilled sailor	1. <i>Bo'ynidan bog'langan it ovga yaramas.</i> 2. <i>Kepakka boqilgan ot ko'pkariga yaramas.</i>
A picture paints a thousand words / a picture is worth a thousand words	1. <i>Yuz bor eshitgandan bir bor ko'rgan yaxshi.</i>
Inglizcha sinonimlari:	1. <i>Actions speak louder than words.</i> 2. <i>A good example is the best sermon.</i>
A fish always rots from the head down	1. <i>Baliq boshidan sasir.</i>
An eye for eye, a tooth for tooth	1. <i>Jonga jon, qonga qon.</i>
A constant guest is never welcome	1. <i>Birinchi kun – oltin mehmon, ikkinchi kun – kumush, uchinchi kun – mis, uchdan o'tsa – pes.</i> 2. <i>Betamiz mehmon mezbbonni qistar.</i> 3. <i>Mehmonni asl derlar uch kundan kun sasir derlar.</i> 4. <i>Chaqqirilmagan mehmon sariq itdan yomon.</i>
A flower blooms more than once	1. <i>Quyosh botsa, yana chiqar.</i> 2. <i>Bu yil izi bo'lar, kellar yil o'zi bo'lar.</i> 3. <i>Bugun yupun, ertaga butun.</i>
A fool at forty is a fool forever	1. <i>Qon bilan kirgan jon bilan chiqar.</i> 2. <i>Qorindagi qiliq qora yerda qolar.</i> 3. <i>Bukrini go'r tuzatar.</i> 4. <i>O'rgangan qiliq o'lganda qolar.</i> 5. <i>To'qqizida qanday to'qsonida shunday.</i>

Yuqorida keltirilgan maqollarning ro'yxatini yana ko'plab davom ettirish mumkin, bu kabi tadqiqotlar turg'un birliklarning mazmunini ochishda, ularni boshqa tildagi muqobillari bilan almashtirishda o'ziga xos pillapoya vazifasini bajaradi. Maqollarni korpusda muqobillari bilan

muvofiglashtirishda ularning stilistik va lingvokulturologik jihatlariga e’tibor qaratish ham muhim vazifalardan biridir. Har bir til vakili bu kabi turg’un birikmalardan o‘z nutq sharoiti va imkoniyatiga qarab foydalana olishi uchun lug‘at tarkibidagi turg’un birikmalar yetarli va mos sinonimlari bilan to‘la boyitilishi shart. Ya’ni so‘zlovchi ingliz yoki boshqa tillardagi turg’un birliklarni o‘z tiliga tarjima qilish jarayonida nutqiy faoliyatga mos ravishda o‘zi xohlagan sinonimidan foydalana olishi kerak va yuqorida ta’kidlaganimizdek, ibora muqobilining uslubiy va grammatik jihatlar qisman bo‘lsa-da lug‘atda yoritilishi lozim. Bu to‘g‘ri, jo‘yali nutq tuzishga yordam beradi hamda mazmuniy noaniqlik va mantiqisizlikning oldini olishga xizmat qiladi.

Xulosa. Darhaqiqat, har bir til o‘zining polisemantik xususiyatlariga ega, bu esa tilning boyligini ko‘rsatuvchi o‘ziga xos omillardan bo‘lib, undagi turg’un birikmalarni til korpusga kiritish kompyuter lingvistikasi va tilshunoslik qonun-qoidalaridan kelib chiqib amalga oshirilishi kerak. Bu kabi turg’un birliklar millat hayotining ajralmas qismi bo‘lib, uning tarixiy, ijtimoiy-madaniy hayotini aks ettiradi, so‘zlovchi nutqining boyligi, ifodaliligi va ta’sirchanligini oshirib, nutqning kommunikativ sifatlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatadi.

Iqtiboslar/ References/ Kaynaklar/ Сноски:

1. Dabaghi A., Pishbin E., Niknasab L. Proverbs from the Viewpoint of Translation // Article in Journal of Language Teaching and Research. – November 2010. https://www.researchgate.net/publication/47716206_Proverbs_from_the_Viewpoint_of_Translation
2. Gergen K.J., Rojers T.B. Proverbs, pragmatics, and prediction. Article in Canadian Psychology/Psychologie canadienne. July 1990. https://www.researchgate.net/publication/232599069_Proverbs_pragmatics_and_prediction
3. Grzybek P. Semiotic and semantic aspects of the proverb. 2021. <https://hrcak.srce.hr/277542>
4. Malcolm Mann. Destination C1, C2 // Grammar and Vocabulary. – Macmillan, 2018.
5. O‘zbek xalq maqollari (Tuzuvchilar: T.Mirzayev, A.Musoqulov, B.Sarimsoqov; Mas’ul muharrir: Sh.Turdimov. – T.: Sharq, 2016. – 512 b.
6. Qassem M., Vijayasarat G. Problematicity of translating cultural idiomatic expressions from English into Arabic // Asia Pacific Translation and Intercultural Studies. Volume 2, 2015. <https://doi.org/10.1080/23306343.2015.1016259>
7. Ro‘zmetov H., Atamuratov D., Komiljonova M. Ingliz va o‘zbek maqollarining leksik tarjima xususiyatlari // Ta’lim fanlari bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar. 2-jild, 1-son. 2021. // [https://www.academia.edu/85180005/Lexical](https://www.academia.edu/85180005/Lexical_Translational_Peculiarities_of_English_and_Uzbek_Proverbs)
[Translational Peculiarities of English and Uzbek Proverbs](https://www.academia.edu/85180005/Lexical_Translational_Peculiarities_of_English_and_Uzbek_Proverbs)
8. Vanallemeersch T., Kockaert H. Automated detection of inconsistent phraseology translation // Southern African Linguistics and Applied Language Studies. – Volume 28, 2010. <https://doi.org/10.2989/16073614.2010.545030>
9. Йўлдошев Б. Фразеологик услубият асослари: ўқув кўлланма. – Самарқанд, 1999. – 200 б.
10. Раҳматуллаев Ш. Нутқимиз кўрки. – Т.: Фан, 1970. – 56 б.
11. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тилининг изоҳли фразеологик луғати. – Тошкент: Ўқитувчи, 1978. – 408 б.
12. www.phrases.com

**BULLETIN OF THE
INTERNATIONAL JOURNAL
“TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

In order to implement programs and projects developed to accelerate the relationship envisaged at the summit of the Organization of Turkic States held in Samarkand, as well as to coordinate and highlight the research work carried out in the field of Turkic studies, the International Journal “Turkological Research” at Samarkand State University named after Sharof Rashidov passed the state registration. The journal is intended to publish the results of scientific research in the field of Turkic languages and dialects, the history of linguistic and literary relations of the Turkic peoples of Central Asia, the socio-cultural field. There are such headings as a young researcher, memory and our anniversaries. Articles written in Uzbek, Turkish, Russian, English and all Turkic languages are accepted.

The scientific journal is based on the decision of the Higher Attestation Commission of the Ministry of Higher Education, Science and Innovation of the Republic of Uzbekistan dated May 8, 2024 and numbered 354/5; It is included in the list of scientific publications that are recommended for candidates to receive the Doctor of Philosophy (PhD) and Doctor of Science (DSc) academic degrees in the fields of history and philology to publish their scientific results due to their theses.

**THE JOURNAL PUBLISHES ARTICLES
IN THE FOLLOWING AREAS:**

- ✓ History of socio-cultural relations of the Turkic peoples;
- ✓ Research of the Turkic World;
- ✓ Dialectology of Turkic languages;
- ✓ Geopolitics of the Turkic World;
- ✓ Folklore Studies;
- ✓ Comparative Linguistics and Literary Studies;
- ✓ Literary Relations and Translation Studies.

CONTACT ADDRESS:

Mailing Address:

140104, University boulevard, 15,
Samarkand, Uzbekistan,

Research Institute of Turkology under
Samarkand State University named after
Sharof Rashidov

Phone:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Email:

turkologiya.samdu@gmail.com

Website:

<https://turkologiya.samdu.uz>

REQUIREMENTS FOR ARTICLES:

- The article is presented on 8-10 pages;
- Article structure:
 1. The text of the article should be prepared in Times News Roman font, size 14, left: 3 cm, right: 1.5 cm, top and bottom: 2 cm; in A4 format in 1.15 intervals.
 2. The title of the article, surname, name and patronymic of the author (authors) are indicated in full and written in capital letters.
 3. Position, academic title, place of work (study), region, republic, telephone number, email address and ORCID number of the author (authors) are indicated in full.
 4. The abstract should consist of a brief content and importance of the article, results.
 5. At the beginning of each article, there should be an annotation in 2 other languages (optionally selected from Uzbek, English, Russian and Turkish) in addition to the language in which the article is written.
 6. The abstract should be no more than 120-150 words.
 7. At the bottom of the abstract, 7-10 keywords should be given that illuminate the content of the article.
 8. The article should be prepared in the following form:
 - a) Introduction;
 - b) Main part;
 - c) Results and Discussions;
 - d) Conclusions;
 - e) List of literature (References) – in alphabetical order;
 - f) Citations are given in brackets in the form of the author's surname - date of publication - page (Muminov, 2020: 25);
 - g) Figures, drawings, tables, diagrams are designated in Arabic numerals as "Figure". Signs or pointers are placed under the figure, in the next line, in the middle and highlighted in bold.
- The topic of the scientific article submitted by the author (or co-authors) must correspond to the journal's columns.
- Articles can be submitted in Uzbek, English, Russian, and all other Turkic languages.
- The author(s) are responsible for the scientific validity, reliability and plagiarism of the information and evidence presented in the article;
- Articles will be considered. The journal publishes only articles recommended by experts;
- Articles not requested will not be published and will not be returned to the authors;
- Only 1 article of the author is published in 1 issue of the journal.

“TURKOLOGIK TADQIQOTLAR” XALQARO JURNALINING AXBOROT XATI

Davlatimiz tomonidan olib borilayotgan ijtimoiy-ma’rifiy, ilmfanni rivojlantirishga qaratilgan siyosat, Turkiy Davlatlar Tashkilotining Samarqandda o’tkazilgan sammitida ko’zda tutilgan o’zaro aloqalarni jadallashtirish bo’yicha ishlab chiqilgan dastur va loyihalarni amalga oshirish hamda turkologiya sohasida olib borilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarini muvofiqlashtirish va yoritish maqsadida Sharof Rashidov nomidagi Samarqand davlat universitetida “Turkologik tadqiqotlar” xalqaro jurnali ta’sis etildi. Jurnal turkiy til va shevalar, Markaziy Osiyo turkiy xalqlari lisoniy va adabiy aloqalari tarixi, ijtimoiy-madaniy sohalarda amalga oshirilayotgan ilmiy-tadqiqot ishlarining natijalarini e’lon qilishga mo’ljallangan. Jurnalda muharrir minbari, tadqiqotlar, ilmiy axborot, taqriz va e’tirof, ilmiy anjuman, yosh tadqiqotchi, xotira, yubilyarlarimiz kabi ruknlar mavjud. O’zbek, turk, rus, ingliz va barcha turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi.

Ilmiy jurnal O’zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi OAKning 2024-yil 8-maydagi 354/5-sonli rayosat qarori asosida tarix, filologiya fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

JURNAL QUYIDAGI YO’NALISHLARDAGI MAQOLALARNI NASHR QILADI:

- ✓ Turkiy xalqlarning ijtimoiy-madaniy aloqalari tarixi
- ✓ Turk dunyosi tadqiqotlari
- ✓ Turkiy tillar dialektologiya
- ✓ Folklorshunoslik
- ✓ Qiyosiy tilshunoslik va adabiyotshunoslik
- ✓ Adabiy aloqalar va tarjimashunoslik.

MUROJAAT UCHUN MANZIL:

Pochta manzili:

140104, Universitet xiyoboni, 15-uy,
Samarqand, O‘zbekiston,
Sharof Rashidov nomidagi Samarqand
davlat universiteti huzuridagi
Turkologiya ilmiy-tadqiqot instituti

Telefon:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Elektron pochta:

turkologiya.samdu@gmail.com

Veb-sayt:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAQOLALARGA QO‘YILADIGAN TALABLAR:

- Maqola 8-10 sahifa hajmida taqdim etiladi;
- Maqolaning tarkibiy tuzilishi:
- 1. Maqola matni Times News Roman shriftida, 14 kattalikda, chap: 3 sm, o‘ng: 1,5 sm, yuqori va quyi: 2 sm; 1,5 intervalda, A4 shaklida tayyorlanishi lozim.
- 2. Maqola sarlavhasi, muallif(lar)ning familiyasi, ismi va otasmi to‘liq holatda katta harflar bilan yozilishi kerak.
- 3. Muallif(lar)ning lavozimi, ilmiy unvoni, ish (o‘qish) joylari, viloyat, Respublika, telefon raqami, elektron pochta manzili va ORCID raqqami to‘liq keltirilishi kerak.
- 4. Annotatsiya, maqolaning qisqacha mazmun va ahamiyati, natijalardan iborat bo‘lishi lozim.
- 5. Har bir maqola boshida maqola yozilgan tildan tashqari yana 2 tilda (o‘zbek, ingliz, rus va turk tillaridan ixtiyoriy ravishda tanlanadi) annotatsiya bo‘lishi lozim.
- 6. Annotatsiya 120-150 so‘zdan ko‘p bo‘lmagan shaklda bo‘lishi kerak.
- 7. Annotatsiyaning pastki qismida maqola mazmunini yorituvchi 7-10 ta tayanch so‘zlar keltirilishi kerak.
- 8. Maqola quyidagi shaklda tayyorlanishi kerak:
 - a) Kirish (Introduction);
 - b) Asosiy qism (Main part);
 - c) Natijalar va muhokama (Results and Discussions);
 - d) Xulosalar (Conclusions);
 - e) Adabiyotlar (References) – alifbo tartibida keltiriladi;
 - f) Havola(snokalar)lar qavsda muallif familiyasi – nashr sanasi – sahifasi (Mo‘minov, 2020: 25) shaklida keltiriladi;
 - g) Rasm, chizma, jadval, diagrammalar «Rasm» deb arab raqamlari bilan qayd etiladi. Belgi yoki ishoralar – rasm ostida, keyingi qatorda, o‘rtada joylashtiriladi va qoraytirilgan shrift bilan belgilanadi.
- Muallif (yoki hammualliflar) tomonidan taqdim etilayotgan ilmiy maqola mavzusi jurnal ruknlariga mos kelishi shart.
- Maqolalar o‘zbek, ingliz, rus va barcha turkiy tillarda taqdim etilishi mumkin.
- Maqolada keltirilgan ma’lumot va dalillarning ilmiy asoslanganligi, ishonchli va ko‘chirmachilik holatlari uchun muallif(lar) mas’uldir;
- Maqolalar ekspertiza qilinadi. Ekspertlar tomonidan tavsiya etilgan maqolalargina jurnalda chop etiladi;
- Tavsiya etilmagan maqolalar chop etilmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi;
- Jurnalning 1 ta sonida muallifning faqat 1 ta maqolasi chop etiladi.

**БЮЛЛЕТЕНЬ
МЕЖДУНАРОДНОГО ЖУРНАЛА
"ТУРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ"**

В целях реализации программ и проектов, разработанных для ускорения взаимоотношений, предусмотренных на состоявшемся в Самарканде саммите Организации Тюркских Государств, а также координации и освещения научно-исследовательской работы, проводимой в области тюркологии, Международный журнал, Самаркандского государственного университета имени Шарофа Рашидова, «Тюркологические исследования» прошел государственную регистрацию. Журнал предназначен для публикации результатов научно-исследовательских работ в области тюркских языков и диалектов, истории языковых и литературных связей тюркских народов Средней Азии, социокультурной области. Есть такие рубрики, как молодой исследователь, память и наши юбилеи. Принимаются статьи, написанные на узбекском, турецком, русском, английском и всех тюркских языках.

Научный журнал на основании решения Высшей аттестационной комиссии (ВАК) Министерства высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан от 8 мая 2024 года под номером 354/5; Он включен в перечень научных изданий, рекомендуемых кандидатам на получение ученых степеней доктора философии (PhD) и доктора наук (DSc) в области истории и филологии для публикации своих научных результатов по своим диссертациям.

**В ЖУРНАЛЕ ПУБЛИКУЮТСЯ
СТАТЬИ ПО СЛЕДУЮЩИМ
НАПРАВЛЕНИЯМ:**

- ✓ История социально-культурных отношений тюркских народов;
- ✓ Исследования тюркского мира;
- ✓ Диалектология тюркских языков;
- ✓ Геополитика тюркского мира;
- ✓ Изучение фольклора;
- ✓ Сравнительное языкознание и литературоведение;
- ✓ Литературные отношения и переводоведение.

КОНТАКТНЫЙ АДРЕС:

Почтовый адрес:

140104, Университетский бульвар,
15, город Самарканд, Узбекистан,
Научно-исследовательский
институт Тюркологии при
Самаркандском Государственном
Университете имени Шарофа
Рашидова

Телефон:

+998 91 527 68 22

+998 99 596 35 69

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

Электронная почта:

turkologiya.samdu@gmail.com

Веб-сайт:

<https://turkologiya.samdu.uz>

ТРЕБОВАНИЯ К СТАТЬЯМ:

- К публикации принимаются статьи объемом 8-10 страниц;
- Структура статьи:
 1. Текст статьи должен быть выполнен шрифтом Times News Roman, размером 14 пунктов, слева: 3 см, справа: 1,5 см, сверху и снизу: 2 см; с межстрочным интервалом 1,15, формат листа A4.
 2. Название статьи, фамилия, имя и отчество автора(ов) должны быть написаны заглавными буквами в полном регистре.
 3. Должность, ученое звание, места работы(учебы), регион, Республика, номер телефона, адрес электронной почты и ORCID-номер автора(ов) должны быть указаны полностью.
 4. Аннотация должна состоять из краткого содержания и важности статьи, результатов.
 5. В начале каждой статьи, помимо языка, на котором написана статья, должна быть аннотация на 2-х других языках (на выбор – узбекский, английский, русский и турецкий).
 6. Аннотация должна содержать не более 120-150 слов.
 7. Внизу аннотации должно быть 7-10 ключевых слов, освещающих содержание статьи.
 8. Статья должна быть подготовлена в виде:
 - a) Вступление (Introduction);
 - b) Основная часть (Main part);
 - c) Результаты и обсуждение (Results and Discussions);
 - d) Выводы (Conclusions);
 - e) Литература (References) – в алфавитном порядке
 - f) Ссылка(сноски) приводится в скобках в виде фамилии автора – дата публикации – страница (Муминов, 2020: 25);
 - g) Рисунки, чертежи, таблицы, схемы нумеруются арабскими цифрами и обозначаются как «Рисунок». Знаки или указатели размещают под рисунком, в следующей строке, посередине и выделяют жирным шрифтом.
- Тема научной статьи, представленной автором (или соавторами), должна соответствовать рубрикам журнала.
- Статьи могут быть представлены на узбекском, английском, русском и всех других тюркских языках.
- Автор(ы) несут ответственность за научную обоснованность, достоверность и плагиат информации и доказательств, представленных в статье;
- Статьи рецензируются. В журнале публикуются только статьи, рекомендованные экспертами;
- Нерекондованные статьи не публикуются и не возвращаются авторам;

“TÜRKOLOJİ ARAŞTIRMALARI” DERGİSİNİN BÜLTENİ

Özbekistan Cumhuriyeti devletinin sosyal-eğitimsel ve bilimsel gelişme politikasının başarılı şekilde uygulanmasına yardımcı olmak amacıyla, Semerkant'ta düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatının zirvesinde öngörülen karşılıklı ilişkilerin hızlandırılması için geliştirilen program ve projeleri uygulamak, bilimsel çalışmaları koordine etmek, Türkoloji alanında yürütülen araştırma çalışmaları Şeraf Reşidov adına Semerkant Devlet Üniversitesi, Uluslararası “Türkoloji Araştırmaları” dergisini tescil etmiştir. Dergi, Türk dili ve lehçeleri, Orta Asya Türk topluluklarının dil ve edebiyat ilişkileri tarihi, sosyo-kültürel alanlardaki bilimsel ve araştırma çalışmalarının sonuçlarını yayınlamayı amaçlamaktadır. Dergimizde editör kürsüsü, araştırma, bilim dünyasından, inceleme ve tanıma, bilimsel konferans, genç araştırmacı, hatıra, yıldönümleri gibi sütunlar yer almaktadır. Özbekçe, Türkçe, Rusça, İngilizce ve tüm Türk lehçelerinde yazılmış makaleler kabul edilmektedir.

Bilimsel dergi, Özbekistan Cumhuriyeti Yükseköğrenim, Bilim ve İnovasyon Bakanlığı'na bağlı Yüksek Kabul Komisyonu'nun 8 Mayıs 2024 tarihli ve 354/5 sayılı kararına esasen; tarih, filoloji alanlarında Felsefe Doktoru (Doktora) ve Bilim Doktoru (DSc) akademik derecesini almaya aday kişilerin tezleri dolayısıyla bilimsel sonuçlarını yayınlaması tavsiye edilen ilmî yayınlar listesine dâhil edilmiştir.

DERGİ AŞAĞIDAKİ ALANLARDA MAKALELER YAYINLAMAKTADIR:

- ✓ Türk Dünyasındaki sosyo-kültürel ilişkilerin tarihi;
- ✓ Türk Dünyası araştırmaları;
- ✓ Türk Lehçeleri diyalektolojisi;
- ✓ Türk Dünyasının jeopolitiği;
- ✓ Folklor çalışmaları;
- ✓ Karşılaştırmalı dilbilim ve edebiyat çalışmaları;
- ✓ Edebi ilişkiler ve çeviri çalışmaları.

İLETİŞİM ADRESİ:

Posta adresi:

140104, Üniversite Bulvarı, 15,
Semerkant şehri, Özbekistan, Şeraf
Reşidov adına Semerkant Devlet
Üniversitesine bağlı Türkoloji
Araştırmaları Enstitüsü

Telefon:

+998 99 582 93 81

+998 97 911 93 81

Telegram ID:

@turkologiya2025

E-posta:

turkologiya.samdu@gmail.com

İnternet sitesi:

<https://turkologiya.samdu.uz>

MAKALE YAZIM KURALLARI:

- Makale 8-10 sayfada sunulur;
- Makale'nin yapısı:
 1. Makale metni Times New Roman yazı tipinde, 14 punto büyüklükte, sol kenarından 3 cm'lik, sağ kenarından 1,5 cm'lik, üst ve alt kenarından 2 cm'lik boşluk bırakılarak, tek sütun olarak, 1,15 satır aralığında, A4 boyutunda hazırlanmalıdır.
 2. Makalenin başlığı, yazar(lar)ın soyadı, adı ve baba adı tam olarak büyük harflerle yazılmalıdır.
 3. Yazar(lar)ın pozisyonu, akademik ünvanı, çalıştığı (öğrendiği) yer, bölgesi, cumhuriyeti, telefon numarası, e-posta adresi ve ORCID numarası eksiksiz olarak verilmeli.
 4. Özet, makalenin amacını, önemli bulgularını ve sonuçlarını içermelidir.
 5. Her makalenin başında, makalenin yazıldığı dilin yanı sıra 2 dilde de (isteğe bağlı olarak Özbekçe, İngilizce, Rusça ve Türkçe arasından seçilecek) açıklama bulunmalıdır.
 6. Özet, 120-150 sözcüğü geçmeyecek şekilde yazılmalıdır.
 7. Özeti alt kısmında makalenin içeriğini tanımlayacak en az 7, en fazla 10 anahtar kelimeye yer verilmelidir.
 8. Makale, aşağıdaki formatta hazırlanmalıdır:
 - a) Giriş (Introduction);
 - b) Ana bölüm (Main part);
 - c) Sonuçlar ve tartışma (Results and Discussions);
 - d) Sonuçlar (Conclusions);
 - e) Kaynakça (References) alfabetik olarak sıralanmalıdır;
 - f) Bağlantılar (dipnotlar) yazarın soyadı - yayın tarihi - sayfa şeklinde parantez içinde verilecektir (Muminov, 2020: 25);
 - g) Resim, çizim, tablo, diyagramlar "Resim" olarak Arap rakamları ile kaydedilir. İşaretler resmin altına, bir sonraki satıra, ortaya yerleştirilir ve koyu yazılır.
- Yazarın (veya ortak yazarların) sunduğu bilimsel makalenin konusu dergi sütunlarıyla örtüşmelidir.
- Makaleler Özbekçe, İngilizce, Rusça ve tüm Türk dillerinde gönderilebilir.
- Makalede sunulan bilgi ve kanıtların bilimsel dayanağı, güvenilirliği ve intihalinden yazar(lar) sorumludur.
- Makaleler hakemli olacaktır. Dergide sadece uzmanlar tarafından tavsiye edilen makaleler yayımlanır.
- Talep edilmeyen yazılar yayınlanmayacak ve yazarlarına iade edilmeyecektir.
- Derginin 1 sayısında yazarın sadece 1 makalesi yer alacaktır.

TURKOLOGIK TADQIQOTLAR

XALQARO ILMIY JURNALI

**INTERNATIONAL SCIENTIFIC JOURNAL OF “TURKOLOGICAL
RESEARCH”**

**ULUSLARARASI “TÜRKOLÖJİ ARAŞTIRMALARI” BİLİMSEL
DERGİSİ**

**МЕЖДУНАРОДНЫЙ НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ “ТЮРКОЛОГИЧЕСКИЕ
ИССЛЕДОВАНИЯ”**

Muharrir:

Musahhih va texnik muharrir:

Norxo‘ja Choriyev

Rahmatulloh Shokirov

2025-yil 23-iyunda tahririy-nashriyot bo‘limiga qabul qilindi.

2025-yil 27-iyunda original-maketdan bosishga ruxsat etildi.

Qog‘oz bichimi 60x84.1/16. «Times New Roman» garniturası.

Offset qog‘ozı. Shartlı bosma tabog‘ı –12.5.

Adadı 15 nusxa. Buyurtma № 318

SamDU tahririy-nashriyot bo‘limi bosmaxonasida chop etildi.

140104, Samarqand sh., Universitet xiyoboni, 15.

ISSN 2992-9229

9 772992 922004